

บทที่ 6 วังหนองจิก

ภูมิหลังการสืบเชื้อสายในวังหนองจิก

เมืองหนองจิกแต่เดิมตั้งอยู่ที่ตำบลคลองใหม่ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี โดยมีตัววันกะจีเป็นเจ้าเมือง เมื่อพระยาวิเชียรภักดีสงคราม (เกลี้ยง) เป็นพระยาเมืองหนองจิก จึงได้ย้ายเมืองหนองจิกมาตั้งที่ ตำบลตลุง อำเภอหนองจิกในปัจจุบัน แต่ยังมีได้สร้างวังหนองจิก แม้แต่ในสมัยพระยาเพชรภิบาลนฤเบศร์ (เมิ่ง โจรนะห์สดีนทร์) ขุนพิทักษ์เขตต์มิน (กิ่ง ณ สงขลา) หรือสมัยพระยามุจลินทร์สรวิชิตนคโรปกการสุนทรภักดี (ทัต ณ สงขลา) พระยาเมืองหนองจิกคนต่อ ๆ มากียังมิได้สร้างวังเป็นของตนเองให้ปรากฏแน่ชัด จนกระทั่งมาถึงสมัยพระยาเพชรภิบาลนฤเบศร์วาปีเขตต์มุจลินทร์นฤบดีนทร์สวามิภักดี (พ่วง ณ สงขลา) พระยาหนองจิกคนสุดท้าย (อนันต์ วัฒนานิกโร, 2529 : 3920) จึงได้สร้างวังขึ้น

พระยาเพชรภิบาลนฤเบศร์ฯ (พ่วง ณ สงขลา) เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2408 เป็นบุตรพระยาวิเชียรศรีฯ (ชุ่ม ณ สงขลา) ผู้ว่าราชการเมืองสงขลามารดาชื่อ นางกิมฮิต ณ สงขลา เดิมเฝ้าราชการอยู่บ้านสมเด็จเจ้าพระยาในตำแหน่งมหาดเล็กรายงาน ต่อมาในปี พ.ศ. 2431 ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงอุดมภักดี ตำแหน่งผู้ช่วยราชการเมืองสงขลาอยู่ระยะหนึ่งจนถึงปี พ.ศ. 2437 ตำแหน่งพระยาเมืองหนองจิกว่างลงหลวงอุดมภักดีจึงได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยาเพชรภิบาลนฤเบศร์วาปีเขตต์มุจลินทร์นฤบดีนทร์สวามิภักดี ปกครองเมืองหนองจิกแต่ (ภาพที่ 32 หน้า 113) กล่าวกันว่าเมื่อแรกที่พระยาเพชรภิบาลนฤเบศร์ฯ มาเป็นพระยาเมืองหนองจิกนั้น ตาขุนโหรซึ่งเป็นโหรประจำเมืองสงขลาได้ตามมาส่งด้วยและได้ใช้ไม้ปักไว้ที่บริเวณแห่งหนึ่ง (ที่ตั้งของวังหนองจิกปัจจุบัน) พร้อมทั้งแนะนำให้สร้างวังสำหรับเป็นที่อยู่ของพระยาเมืองหนองจิก (ประพันธ์ วิเศษรัฐกรรม, 2514 : 73)

ในช่วงที่ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองหนองจิกนั้น พระยาเพชรภิบาลนฤเบศร์ฯ ได้รับราชการด้วยความซื่อสัตย์ตลอดมา อีกทั้งยังมีบทบาทในการลดความขัดแย้งระหว่างรัฐบาล

กับเจ้าเมืองปัตตานี (ตนกูอับลุกอร์เครี) ในการปฏิรูปการปกครองบริเวณ 7 หัวเมือง โดยได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการออกไปชี้แจง ปรับความเข้าใจกับเจ้าเมืองใน 6 หัวเมือง ให้อยินยอมลงนามปฏิบัติตามเงื่อนไขของรัฐบาล เมื่อรัฐบาลจัดตั้งมณฑลปัตตานีซึ่งประกอบด้วยเมืองปัตตานี สายบุรี ยะลาและนราธิวาส เมืองหนองจิกจึงถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเมืองปัตตานี (สงบ ส่งเมือง, 2529 : 3920) ส่วนพระยาเพชรภินบาลนฤเบศร์ฯ ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรมการเมืองปัตตานี ด้วยเหตุนี้วังหนองจิกจึงลดความสำคัญลง เป็นเพียงที่อยู่อาศัยของท่าน จนกระทั่งถึงแก่กรรมด้วยโรคชรา ในปี พ.ศ. 2464

อย่างไรก็ตาม เชื้อสายของพระยาเพชรภินบาลนฤเบศร์ฯ ในรุ่นต่อมามีมากมายที่ แยกย้ายไปประกอบอาชีพและมีครอบครัวอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ ส่วนหนึ่งได้ดำเนินตามรอย บรรพบุรุษด้วยการรับใช้ชาติบ้านเมืองด้วยความซื่อสัตย์สุจริตจนมีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่ ยกย่องของชาวไทย เช่น หลวงจรรยาภุชงค์ (จรรยา ณ สงขลา) อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี พ.อ.พระกำจรจัดตรงค์ นายช่างใหญ่กรมรถไฟ หลวงบดินทร์สวามิภักดิ์ นายอำเภอหนองจิก หลวงสาธิตธนาการ (สะอ้าน ณ พัทลุง) ผู้ช่วยอธิบดีกรมสหกรณ์ นายเจริญจิตต์ ณ สงขลา อดีตปลัดกระทรวงมหาดไทยและอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย พลโท ปานเทพ ภวนาถนุรักษ์ แม่ทัพภาค 4 นายกุศล ณ สงขลา อดีตศึกษาธิการจังหวัด ปัตตานี แม้ในปัจจุบันลูกหลานในรุ่นหลังก็ได้รับราชการสืบต่อมาอย่างไม่ขาดสาย

การวางผังและการใช้พื้นที่ภายในวังพระยาหนองจิก

เส้นทางไปวังหนองจิก ไปตามถนนสายปัตตานี-หาดใหญ่ เมื่อถึงวัดมุจลินทวาปี-วิหาร ตรงไปจนกระทั่งถึงที่ว่าการอำเภอหนองจิก เลี้ยวขวาเข้าถนนหน้าวัง ประมาณ 100 เมตร มองเห็นกำแพงวังอยู่ติดถนนด้านซ้าย และมีทางเดินเข้าไปในตัววังโดยผ่านประตู กำแพงวังซึ่งเก่าและทรุดโทรมมาก ภายในตัววังมีต้นไม้หลายชนิด พื้นที่ของวัง ในอดีตมีประมาณ 4-5 ไร่ ตั้งแต่สวนมะพร้าว ตลอดไปจนถึงบริเวณถนนโคกจันทร์ แต่ในปัจจุบันเหลือพื้นที่เฉพาะบริเวณตัววัง คือจากกำแพงวังเข้ามาถึงตัวอาคาร ภายในกำแพง

วังประมาณ 1 ไร่ครึ่ง โดยแบ่งให้เครือญาติและบางส่วนได้ขายไปเนื่องจากไม่มีผู้ดูแล ลูกหลานส่วนใหญ่มีครอบครัวและย้ายเข้าไปตั้งถิ่นฐานในกรุงเทพมหานคร (ภาพที่ 34 หน้า 115)

ภายในบริเวณวังหนองจิก มีอาคาร 3 หลัง ได้แก่

1. ตำนักรับรองแขกเมือง และที่อยู่อาศัยของเจ้าเมืองหนองจิก
2. เรือนพักอาศัยของเครือญาติ
3. เรือนครัว

1. ตำนักรับรองแขกเมืองและที่อยู่อาศัยของเจ้าเมืองหนองจิก เป็นเรือนหลังใหญ่ 2 ชั้นตั้งอยู่ตรงกลางของพื้นที่ภายในวัง (ภาพที่ 33 หน้า 114) มีการจัดพื้นที่เพื่อประโยชน์ในการใช้สอยออกเป็น 2 ส่วนคือ

1.1 ชั้นบนเป็นพื้นไม้ยาง มีหน้ามุขยื่นออกไปเป็นระเบียงและทำลูกกรงกันใช้เป็นห้องนอนของเจ้าเมืองหนองจิกและรับรองแขกเมืองที่มาพัก เช่น สมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพและเจ้าพระยามรราชในคราวเสด็จตรวจราชการหัวเมืองปักษ์ใต้ เจ้าเมืองปัตตานี (ตนกูอับลุกออร์เดร์) ซึ่งได้ติดต่อกับพระยาเพชรราชภิบาลนฤเบศร์ฯ อยู่เสมอและมาพักที่วังหนองจิกนี้ครั้งละหลายวัน (ประพันธ์ วิเศษรัฐกรรม, 2514: 73)

1.2 ชั้นล่างเป็นห้องโถงโล่งขนาดใหญ่ ก่ออิฐถือปูน มีบันไดขึ้น 4 ด้านเป็นบันไดปูด้วยอิฐหน้ากว้างขนาดกว้างและยาวด้านละ 30 เซนติเมตร มี 5 ชั้น พื้นที่ห้องโถงนี้ใช้เป็นที่ต้อนรับแขกเมืองที่ออกกว่าราชการ และตัดสินคดีความที่ชาวหนองจิกมาร้องทุกข์ (นวลขวัญ ฌ สงขลา (สัมภาษณ์), 20 ตุลาคม 2538)

2. เรือนพักอาศัยของเครือญาติ อยู่ทางทิศตะวันตกตลอดไปทางทิศใต้ และจากทิศใต้ไปทางทิศตะวันออกยาวต่อกันเป็นรูปตัวแอล (ภาพที่ 35-36 หน้า 116) เนื่องจากพระยาเพชรราชภิบาลนฤเบศร์ฯมีบุตรธิดาและภรรยาหลากหลายความเป็นอยู่ในวังจึงเป็นครอบครัวใหญ่ โดยมีพระยาเพชรราชภิบาลนฤเบศร์ฯเป็นหัวหน้าครอบครัวปกครองดูแลบรรดาญาติและคนใช้ทั้งหมด เล่ากันว่าในครั้งนั้นพระยาเพชรราชภิบาลนฤเบศร์ฯ เลี้ยงม้าและวัวไว้เป็นจำนวนมาก โดยมีนายชื่น ฌ สงขลา ผู้เป็นพี่ร่วมมารดาเดียวกันเป็นผู้ดูแล แต่ภายหลังเมื่อนายชื่น ฌ สงขลา เสียสติและถึงแก่กรรม ม้าและวัวขาดผู้ดูแล จึงสูญหายไปหมด (บงกช ฌ สงขลา (สัมภาษณ์), 30 มิถุนายน 2539)

3. **เรือนครัว** อยู่ทางทิศเหนือแยกออกจากเรือนพักและตำหนักรับรอง เรือนครัว เป็นฝ่ายทำอาหารและแจกจ่ายไปยังเรือนพักญาติพี่น้องที่มีบ้านอยู่นอกกำแพงวัง สามารถ นำภาชนะมารับอาหารตามเวลาที่กำหนด อย่างไรก็ตามเรือนครัวและเรือนพักต่างหันหน้า เข้าหาตำหนักรับรอง หรือมีตำหนักรับรองเป็นศูนย์กลางนั่นเอง เรือนครัวยุคนี้มีบันไดทางขึ้น 3-4 ชั้น ไม่ปรากฏแน่ชัดเนื่องจากปัจจุบันเรือนนี้ผุพังและได้ทำการรื้อถอนไปแล้ว โดยย้าย ครัวเข้ามาอยู่ในเรือนพักเพื่อสะดวกแก่ลูกหลานที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน (ปนัดดา บุญอติก (สัมภาษณ์), 25 มิถุนายน 2539)

บริเวณติดกับเรือนพักและเรือนครัวยุคมีบ่อน้ำ 2 บ่ออยู่ติดกัน บ่อทางทิศใต้เป็น บ่อรูปสี่เหลี่ยมก่ออิฐฉาบปูนสูงกว่าพื้นประมาณ 60 เซนติเมตร ถัดไปทางทิศเหนือจากบ่อ สี่เหลี่ยม ประมาณ 2 ก้าว เป็นบ่อรูปวงรีสูงจากพื้นที่เตปูนประมาณ 60 เซนติเมตร เป็นบ่อที่ ใช้อาบน้ำโดยตักน้ำจากบ่อสี่เหลี่ยม ซึ่งยังคงใช้กันอยู่ในปัจจุบัน แต่บ่ออีกบ่อหนึ่งใช้ปลูกต้นไม้ บริเวณทางเข้าห้องอาบน้ำมีลักษณะเป็นกำแพง 2 ด้านตรงกลางเป็นทางเดินสำหรับเข้ามาอาบน้ำ ไม่ปรากฏว่ามีประตู สันนิษฐานว่าประตูอาจทรุดโทรมและได้ทำการรื้อถอนออกไปแล้ว ลักษณะของบ่อทั้ง 2 และกำแพงทางเข้าก่ออิฐและฉาบปูนทับ อิฐที่ใช้มีลักษณะ เหมือนกัน แต่ขนาดของอิฐที่ใช้ก่อบ่อสี่เหลี่ยมขนาดกว้างและยาวประมาณ 1 เมตรนั้น ใช้อิฐ ขนาดใหญ่กว่าบ่อรูปวงรีและกำแพง แต่ลักษณะการวางอิฐเหมือนกัน คือวางตามความ ยาวของอิฐ ปูนที่ฉาบไว้บางส่วนหลุดออกให้เห็นเพียงอิฐ ซึ่งบางชิ้นได้แตกหักและกร่อนไป ตามกาลเวลา

รูปทรงและวัสดุที่ใช้

วังหนองจิกนี้ สร้างโดยช่างชื่อนายอินทร์ ศิริสวัสดิ์ และบริวารช่วยกันสร้าง (อนันต์ วัฒนานิก (สัมภาษณ์), 4 ธันวาคม 2535) ตัววังถูกล้อมรอบด้วยกำแพงทึบ ก่ออิฐ ถือปูน ใช้สถาปัตยกรรมจีนและไทยผสมผสานกัน ทั้งนี้เพราะพระยาเพชรราชบดินทร์เบศร์ฯ มีเชื้อสายชาวจีน ตำหนักรับรองแขกเมืองมีรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า นอกจากนี้ยังมีทางเดิน เชื่อมต่อกันไปยังเรือนพักอาศัยของเครือญาติ ซึ่งอยู่ทางทิศใต้และเรือนครัวอยู่ทางทิศตะวันตก อย่างไรก็ตามได้มีการซ่อมแซมตัวอาคารที่พักอาศัยในส่วนที่ชำรุด ดังนั้นโครงสร้างและ

องค์ประกอบของตัวอาคารจึงผสมผสานระหว่างวัสดุเก่ากับวัสดุใหม่ ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของวัง ดังต่อไปนี้

1. กำแพงวัง มีชั้นเดียวก่ออิฐถือปูนสูงประมาณ 2 เมตร 50 เซนติเมตร ใช้อิฐรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดใหญ่กว่าอิฐในปัจจุบันเรียงตามความยาวของอิฐจากนั้นใช้ปูนซีเมนต์โบกทับอีกทีหนึ่ง

2. ประตูเข้าวัง มีทั้งหมด 4 ประตู ไม่มีการตกแต่งลวดลายใดๆ ได้แก่ ประตูทิศตะวันออกด้านละ 1 ประตู คือ ด้านซ้ายและด้านขวาห่างกันประมาณ 4 เมตร ประตูทิศใต้ 1 ประตูและประตูทางทิศเหนือ 1 ประตู ในปัจจุบันเหลือเพียงประตูทางทิศตะวันออก 2 ประตู เนื่องจากเกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2510 (ปนัดดา บุญยทิพย์(สัมภาษณ์), 25 มิถุนายน 2539) กำแพงวังทางด้านทิศใต้จึงพังลงมาเหลือเพียงซากกำแพงบางส่วนเท่านั้น สำหรับกำแพงทางทิศเหนือของซุ้มประตูพังลงมาเหลือเป็นช่องประตู การก่อซุ้มประตูก่อเป็นรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว โดยมีฐานอิฐรองรับ 3 ชั้นก่ออิฐถือปูนลงมาเชื่อมกับประตู และเสาประตูซึ่งเป็นเสานาคกว้างประมาณ 30 เซนติเมตร กรอบประตูชั้นในเป็นไม้ปัจจุบันผุพังมาก

3. ฐานเสา เรือนพักที่มีฐานเสากลางก่ออิฐถือปูนเพียง 1 เสาเท่านั้น ส่วนฐานเสาอื่นๆ เป็นเสาปูนและเสาไม้ขนาดต่างกัน มีลักษณะเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัสและทรงกลมรองรับตัวเรือนไว้อย่างแน่นหนา ฐานเสากลางของเรือนพักนี้มีขนาดกว้างประมาณ 50 เซนติเมตร เป็นฐานรองรับคาน และต่อขึ้นไปในตัวเรือนพักเชื่อมต่อกับหลังคา ส่วนที่เป็นฐานรองรับข้างล่างนั้นมีรอยปูนซีเมนต์ที่ฉาบไว้หลุดออกมองเห็นลักษณะการเรียงอิฐ ส่วนที่ต่อขึ้นไปในตัวเรือนยังไม่ทรุดโทรมเนื่องจากบริเวณส่วนล่าง (ใต้ถุน) เป็นบริเวณขึ้นแฉะและมีดี ไม่สามารถมองเห็นเสาอื่น ๆ ได้ชัดเจน

4. บันได บันไดของตำหนักรับรองเป็นบันไดที่ก่ออิฐถือปูนปูด้วยอิฐหน้าจั่ว กว้างและยาว 30 เซนติเมตร หนาประมาณ 2 เซนติเมตร อิฐแต่ละแผ่นรองรับด้วยอิฐขนาดเล็กกว่า มีรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า บันไดทั้ง 4 ด้านมี 5 ชั้น แต่ปัจจุบันเหลือให้เห็นซากปรากฏอยู่เพียงด้านเดียว ส่วนบันไดของเรือนครัวกับบันไดของตำหนักรับรองมีการเรียงอิฐเหมือนกันคือเรียงตามความยาวของอิฐ ลักษณะบันไดของเรือนพักเป็นบันไดคู่ บันไดแต่ละข้างมี 6

ชั้น มีลักษณะก่ออิฐถือปูน ราวบันไดโค้งเข้าหากัน เดิมด้านในของราวบันไดเป็นลายมังกร แต่เนื่องจากทรุดโทรมมาก จึงมีการซ่อมแซมโดยชุดรูปลายมังกรออกและฉาบปูนทับไว้ทำให้มองไม่เห็นลวดลายสันนิษฐานว่าลักษณะการวางอิฐได้รับอิทธิพลจากสถาปัตยกรรมจีน นอกจากนี้ยังมีบันไดทางเวียนหักทิศตะวันตกอีก 1 บันได เป็นบันไดขึ้นทางนอกชานเป็นลูกกรงยื่นออกมา บันไดมีลักษณะก่ออิฐถือปูนเช่นกันและได้มีการซ่อมแซมเช่นเดียวกับบันไดทางทิศเหนือ

5. พื้นวัง บริเวณรอบวังปูด้วยอิฐมีขนาดใหญ่กว่าอิฐในปัจจุบัน ส่วนพื้นเรือนหักเป็นพื้นไม้เนื้อแข็ง เรือนหักทางทิศตะวันตกปูพื้นด้วยไม้ตลอด ส่วนพื้นเรือนหักด้านใต้ปูด้วยไม้ส่วนหนึ่งและยกระดับสูงขึ้นจากพื้นดินประมาณ 1 ฟุต เป็นห้องหักของเครื่องญาติเจ้าเมือง

6. ประตู เป็นประตูเปิดคูกรอบประตูเป็นไม้ ช่างบนบานประตูเป็นลายปูนปั้นรูปโค้งมน ซึ่งเป็นลักษณะของสถาปัตยกรรมจีน สำหรับบานประตูทำด้วยไม้สูงประมาณ 2 เมตร ปัจจุบันบานประตูชำรุดเจ้าของวังจึงโบกปูนทับเป็นผนังวังจำนวน 1 ประตู บานประตูคู่นี้เป็นบานประตูเปิดเข้าด้านในห้องต่าง ๆ ได้ ส่วนประตูทางเข้าตัววังที่อยู่ถัดจากบันไดทางขึ้นตัววังนั้นปัจจุบันได้มีการซ่อมแซม เนื่องจากเดิมส่วนนั้นเป็นลูกกรงยื่นออกมา แต่ปัจจุบันได้ปรับให้เป็นผนังหรือฝาบ้านซึ่งทำด้วยไม้เพื่อป้องกันขโมย จึงได้ทำประตูและบันไดไว้ทั้ง 2 ด้าน

7. หน้าต่าง เป็นหน้าต่างที่ไม่มีลวดลาย เดิมมีลักษณะเป็นลูกกรงเหล็กเป็นซี่ยาวจากบนลงล่าง กรอบหน้าต่างเป็นกรอบไม้ และหน้าต่างบางบานได้ชำรุดทรุดโทรมลงไปมาก จึงได้ทำการเปลี่ยนรูปแบบหน้าต่างเป็นบานคู่ทำด้วยไม้ ส่วนกรอบหน้าต่างยังคงเป็นกรอบไม้เหมือนเดิม

8. ฝาผนัง สำหรับฝาผนังตัวเรือนหักด้านใต้เป็นผนังปูนเก่าซึกหนึ่ง อีกซึกหนึ่งโบกปูนทับใหม่ ซ่อมแซมโดยใช้ไม้ตีเป็นฝาผนัง สำหรับทางทิศตะวันตก ฝาผนังเป็นไม้ทั้งหมด บางด้านชำรุดจึงซ่อมแซมใหม่ โดยใช้แผ่นกระเบื้องเรียบแทนวัสดุเดิม ส่วนฝาผนังทางด้านทิศตะวันตก เจ้าของวังใช้สังกะสีกันแทนวัสดุเดิมคือไม้

9. หลังคา ลักษณะหลังคาของวังหนองจิกเป็นรูปทรงปั้นหย่าที่ไม่เป็นโครงหลังคามุงด้วยกระเบื้องเคลือบดินเผารูปห้าเหลี่ยมแบบโบราณ หลังคาซ้อนกัน 2 ชั้น ส่วนหลังคา ก่ออิฐถือปูนตลอดเป็นแนวยาว บริเวณหลังคาชั้นล่างบางส่วนชำรุด เจ้าของวังจึงทำหลังคา ชั้นใหม่โดยใช้ไม้ระแนงเป็นโครงหลังคามุงด้วยสังกะสี

10. ช่องระบายอากาศ ในตัววังหนองจิกมีช่องระบายอากาศไม่มากนัก เพราะมีประตูและหน้าต่างเป็นจำนวนมาก อากาศระบายได้สะดวก ช่องระบายอากาศจึงไม่มีความสำคัญสำหรับวังหนองจิกนัก ช่องระบายอากาศส่วนใหญ่จะเป็นลูกกรงไม้ตีเว้นช่องว่างให้ลมสามารถผ่านได้ ลูกกรงนี้อยู่เหนือหรือเป็นส่วนบนสุดของฝ้าผนังเชื่อมต่อกับหลังคา การตีลูกกรงปรากฏอยู่เกือบตลอดตัววัง นอกจากนี้ยังมีลวดลายอีกแบบหนึ่งของช่องระบายอากาศ มีลักษณะเป็นรูปแปดเหลี่ยม ตรงกลางเป็นช่องระบายอากาศ

อย่างไรก็ตาม ตำหนักรับรองถูกหรือถอนออกไปหมดแล้วตั้งแต่ในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 คงเหลือแต่เนินดิน ลูกหลานในชั้นหลังได้สร้างศาลพระภูมิขึ้นแทน ส่วนเรือนครัวก็ปรักหักพัง คงเหลือเพียงบันได 4-5 ชั้น ด้วยเหตุนี้การทำครัวจึงย้ายมาทำภายในเรือนพัก เพื่อความสะดวกแก่ผู้อยู่อาศัยในปัจจุบัน

สิ่งของเครื่องใช้ในวังหนองจิก

การที่วังหนองจิกเป็นที่อยู่ที่ว่าการราชการของเจ้าเมืองในอดีต มีบุตรภรรยาและญาติอาศัยอยู่ในวังมาก ดังนั้นสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ จึงมีจำนวนมากพอสมควร อย่างไรก็ตามสิ่งของและเครื่องใช้เหล่านี้ได้กระจัดกระจายอยู่ตามบ้านเครือญาติของพระยาหนองจิก ส่วนที่เหลือยังอยู่ในความครอบครองของลูกหลานที่อาศัยอยู่ภายในวัง ซึ่งมีอยู่จำนวนเล็กน้อยเท่านั้น ได้แก่ (สังวรณี สงขลา (สัมภาษณ์), 25 พฤศจิกายน 2539)

1. จานเชิง มีลวดลายดอกไม้บริเวณรอบนอกและฐานของจาน ตรงกลางจานมีรูปวงกลมลายดอกไม้เป็นลวดลายแบบจีน จานเชิงนี้เป็นจานสำหรับใส่อาหาร แต่ในปัจจุบันใช้สำหรับตั้งเทียน

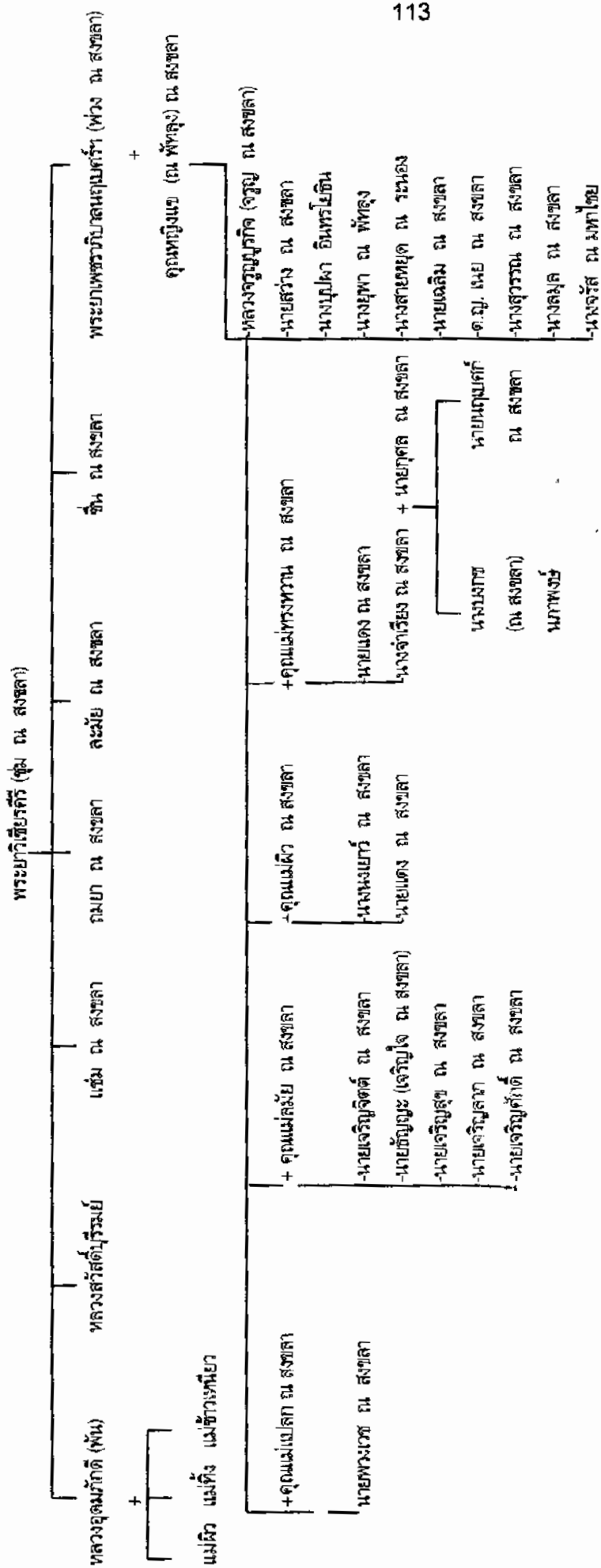
2. ชั้นทองเหลืองพร้อมฝาครอบ ไม่มีลวดลายใด ๆ แต่ฝาครอบนั้นมีลวดลายทำเป็นรูปดอกไม้ประดับงดงาม ชั้นนี้ใช้สำหรับใส่ข้าว

3. พานรอง 1 คู่ เป็นพานทองเหลืองมีลวดลายสลักเป็นรูปดอกไม้บริเวณฐาน พานและส่วนบนของพานฝีมือประณีตสวยงามทั้งคู่ ใช้สำหรับรองชั้นทองเหลือง
4. กะทะทองเหลือง ไม่มีลวดลายใด ๆ ใช้สำหรับทำอาหาร
5. โถใส่ข้าว สีขาว เป็นศิลปกรรมจีน ใช้สำหรับใส่ข้าว ฝาครอบโถนี้ทำรูศ แต่ยังสามารถใช้ประโยชน์ได้
6. ปิ่นใหญ่ ตั้งอยู่หน้าศาลพระภูมิหันหน้าออกสู่ประตูหรือกำแพงวัง เป็นปิ่นใหญ่ขนาดเล็ก ตั้งอยู่บนแท่น 3 ระดับลดหลั่นลงมาจากบนที่จุดลงมาสู่ฐานล่างซึ่งเป็นฐานที่ ก่ออิฐถือปูน ปัจจุบันปิ่นใหญ่ไม่สามารถใช้การได้
7. ครกตำหมาก ทำจากวัสดุ 2 ชนิด คือ หินและทองเหลือง ครกที่ทำด้วยหินมี ขนาดเล็กกว่าครกซึ่งทำด้วยทองเหลือง สำหรับครกทองเหลืองใช้สำหรับรับรองแขก ส่วนครก หินใช้ภายในวัง
8. อ่างเลี้ยงบัว มีลวดลายต้นไม้อะฉะและนกรอบตัวอ่างเป็นลายปูนดำ ขอบอ่าง กว้างประมาณ 60 เซนติเมตร เป็นอ่างรูปทรงครึ่งวงกลมขนาดใหญ่ ใช้สำหรับเลี้ยงบัว ใน ปัจจุบันยังใช้ประโยชน์อยู่เช่นเดิม

หลังจากพระยาเพชรภิบาลนฤเบศร์ ถึงแก่อนิจกรรมแล้ว วังหนองจิกขาดผู้ดูแล เครื่องถ้วยต่างแยกย้ายไปอยู่ที่อื่น สภาพของวังค่อนข้างทรุดโทรมมาก ปัจจุบันวังนี้เป็น กรรมสิทธิ์ของนางละไม ณ สงขลา ซึ่งได้มอบหมายให้นางนวลฉวี ณ สงขลา เป็นผู้ดูแลและ อาศัยในวัง จะเห็นได้ว่าวังหนองจิกสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของเจ้าพระยาเพชรภิบาล- นฤเบศร์ ในขณะเดียวกันใช้เป็นสถานที่ว่าราชการและรับแขกเมือง ด้วยเหตุนี้วังหนองจิก จึงมีความสำคัญในฐานะศูนย์อำนาจของท้องถิ่น สถาปัตยกรรมและสิ่งของเครื่องใช้ภายใน วังล้วนสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของศิลปะไทยและจีนที่ถูกนำมาผสมกลมกลืนกันอย่างหาที่ ตีมิได้ วังดังกล่าวจึงเปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของความรุ่งโรจน์แห่งเมืองหนองจิก ที่มีคุณค่า ต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นนี้ ซึ่งทิ้งร่องรอยให้ปรากฏแก่สายตาของคนทั่วไปอีก ทั้งยังรอคอยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยกันอนุรักษ์ให้คงอยู่เป็นอนุสรณ์ และเป็นความ ภาคภูมิใจของชาวหนองจิกสืบไป

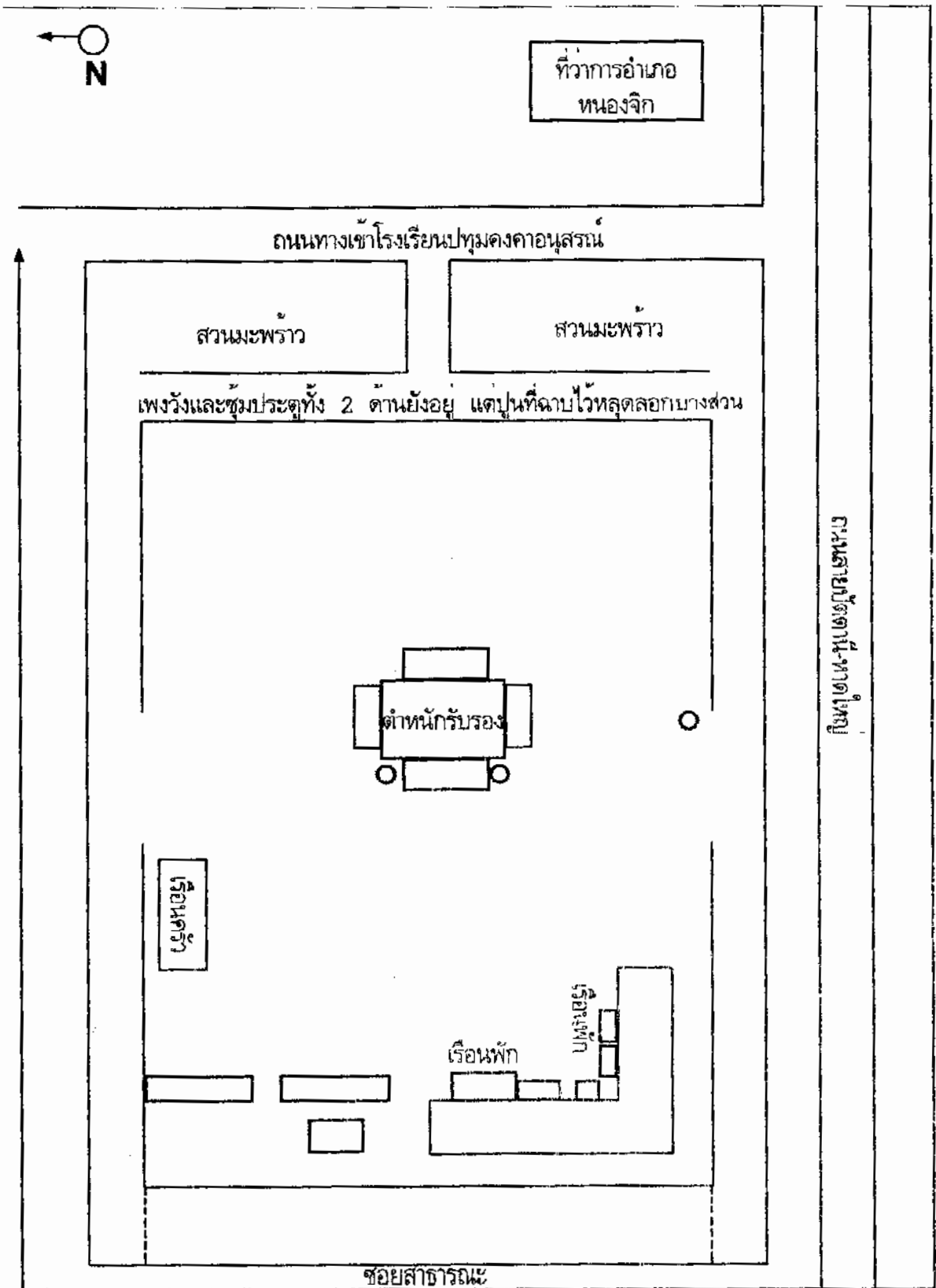

ภาพที่ 32 แผนภูมิการสืบเชื้อสายวังหนองจิก

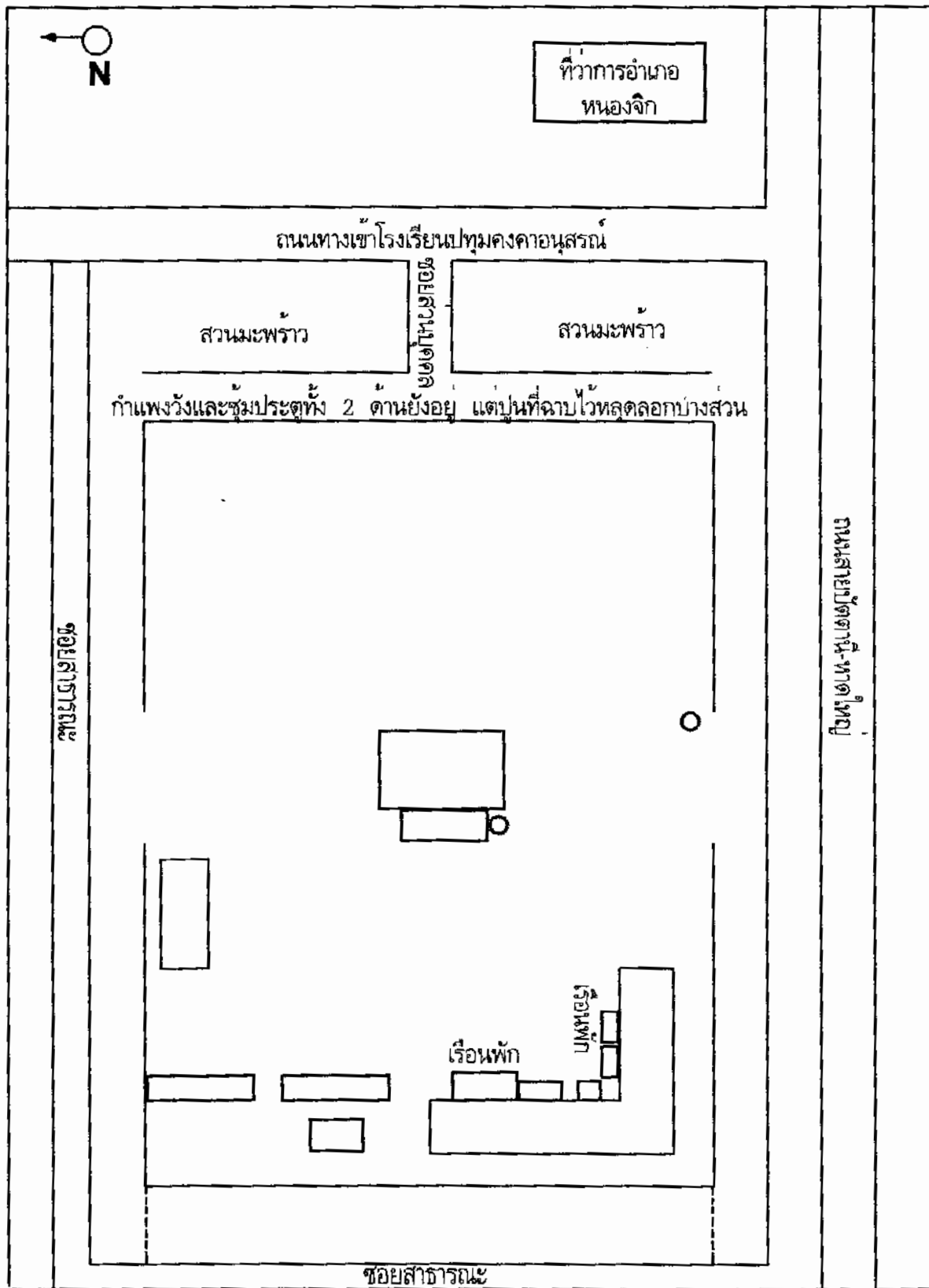
ที่มา : สังฆ ณ สงขลา (สัมภาษณ์) , 25 มิถุนายน 2539.

ภาพที่ 33 แผนผังวังพระยาหนองจิกเมื่อเริ่มสร้าง

ที่มา : อนันต์ วัฒนานิก (สัมภาษณ์). 4 ธันวาคม 2535.

ภาพที่ 34 แผนผังวังพระยาหนองจิกในปัจจุบัน

ที่มา : นवलจวี ฅ สงขลา (สัมภาษณ์), 20 ตุลาคม 2538.

ภาพที่ 35 เส้นทางพักอาศัยของวังหนองจิก

ภาพที่ 36 บ้านไต่ทางขึ้นเส้นทางพักอาศัย วังหนองจิก